

ადრეულ ასაკში ქორწინების წინააღმდეგ ბრძოლის მექანიზმების განვითარება „ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის პრევენციისა და აღკვეთის შესახებ“ კონვენციის რატიფიცირების შემდეგ საქართველოში

თამარ მჭედლიშვილი*

I. შესავალი

ადრეულ ასაკში ქორწინება გლობალური პრობლემაა, – მსოფლიოში დაახლოებით ყოველი მეხუთე გოგონა ბავშვობის ასაკში ქორწინდება.¹ იგი ბავშვთა მიმართ განხორციელებული ძალადობის ერთ-ერთი მძიმე ფორმაა, რადგან არასრულწლოვანი, შესაძლოა, ვერ აცნობიერებდეს იმ რისკებსა და საფრთხეებს, რომელთა წინაშეც ამ ნაბიჯის შედეგად დგება. ბავშვის მშობელი (მეურვე/მზრუნველი) და ბავშვის ძალადობისაგან დაცვაზე პასუხისმგებელი სახელმწიფო სტრუქტურები, ვალდებული არიან ყველა ღონე იხმარონ, რათა ბავშვები ამ შედეგებს აარიდონ.

2011 წლის 11 მაისს ევროპის საბჭომ მიიღო კონვენცია „ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის პრევენციისა და აღკვეთის შესახებ“ (ე.წ. სტამბოლის კონვენცია), რომელსაც საქართველომ ხელი მოაწერა 2014 წლის 19 ივნისს და რატიფიკაცია

* საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ადამიანის უფლებათა დაცვისა და გამოძიების ხარისხის მონიტორინგის დეპარტამენტის ადამიანის უფლებათა დაცვის სამმართველოს განსაკუთრებით მნიშვნელოვან საქმეთა ინსპექტორი; სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის დოქტორანტი, email: tmchedlishvili23@sabauni.edu.ge, ORCID: 0009-0001-7600-3051.

¹ Child Marriage, <<https://www.unicef.org/protection/child-marriage>> [17.11.2023].

მოახდინა 2017 წლის აპრილში. სტამბოლის კონვენცია უმნიშვნელოვანესი ინსტრუმენტია ქალთა და გოგონათა უფლებების დაცვის მიმართულებით.

სტატიის მიზანია სტამბოლის კონვენციის რატიფიცირების შემდეგ საქართველოში ადრეულ ასაკში ქორწინების წინააღმდეგ ბრძოლის მექანიზმების განვითარებისა და დღეს არსებული მდგომარეობის მიმოხილვა, სტამბოლის კონვენციის რატიფიცირების ზოგადი ეფექტის და ამ კონვენციით გათვალისწინებული, ნაადრევი ქორწინების წინააღმდეგ ბრძოლის მექანიზმების ამოქმედებასთან დაკავშირებული გამოწვევების იდენტიფიცირების მიზნით.

II. ადრეულ ასაკში ქორწინების თრადიციული კონტექსტი

ადრეულ ასაკში ქორწინება საქართველოში უძველესი დროიდან იყო გავრცელებული (მაგალითად, ივ. ჯავახიშვილის მითითებით, საქართველოში მოქმედებდა აკვანში დანიშვნის წესი)² და სამწუხაროდ, თანამედროვე საქართველოშიც პრობლემაა. საბჭოური ოკუპაციის პერიოდის საქართველოს სსრ-ის საქორწინო და საოჯახო კოდექსის თანახმად, საქორწინო ასაკად განისაზღვრებოდა მამაკაცებისთვის 17 წელი, ქალებისთვის – 16 წელი³, დაქორწინებისთვის აუცილებელი პირობა იყო დასაქორწინებელ პირთა თანხმობა.⁴ ხსენებული კოდექსის ერთ-ერთი ძირითადი ამოცანა იყო საოჯახო ურთიერთობის დამყარება ქალისა და მამაკაცის ნებაყოფლობით საქორწინო კავშირზე, ოჯახის ყველა წევრის მატერიალური ანგარიშ-შიანობისაგან თავისუფალი ურთიერთსიყვარულის, მეგობრობისა და პატივისცემის გრძნობებზე.⁵

² მეტრეველი ვ., ქართული სამართლის ისტორია, თბილისი, 2003, 351.

³ საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის 1970 წლის 18 ივნისის საქორწინო და საოჯახო კოდექსის მე-15 მუხლი.

⁴ იქვე.

⁵ იქვე, პირველი მუხლი.

საბჭოთა კავშირის დაშლამ და დამოუკიდებლობის აღდგენამ ქვეყანაში დემოგრაფიული პრობლემებისადმი ინტერესი გაამძაფრა: დამოუკიდებელი საქართველოს ხელისუფლებამ სახელმწიფოს პრიორიტეტად გამოაცხადა ადრეული ქორწინების პროპაგანდა მოსახლეობაში და ცდილობდა აღნიშნულით წვლილი შეეტანა დემოგრაფიული პრობლემების გადაჭრაში.⁶ ადრეული ქორწინების წინააღმდეგ ბრძოლის მხრივ მუშაობა საქართველოს ახლადარჩეულ ხელისუფლებას არ დასცალდა, თუმცა იმ პერიოდში ჩატარებული აქტიური კამპანიები მოსახლეობის განწყობაზე მაინც აისახა.⁷

საქართველო „ქალის მიმართ დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ კონვენციასა და ბავშვის უფლებათა კონვენციას 1994 წელს შეუერთდა. თეორიულად, ეს საერთაშორისო ინიციატივები, სახელმწიფო კანონმდებლობასთან (სამოქალაქო სამართალი, სისხლის სამართალი, აგრეთვე კანონი „ოჯახში ძალადობის შესახებ“ (2006)) ერთად, უზრუნველყოფს ბავშვთა უფლებების დაცვას, თუმცა იმპლემენტაციის მექანიზმების, სტრატეგიებისა და მონიტორინგის სისტემის არარსებობა ან გაუმართაობა ამ ინსტრუმენტებს უშედეგოს და არაეფექტიანს ხდიდა. გარდა ამისა,

⁶ სახელმწიფოს მიდგომები ადრეული ქორწინებისადმი დამოუკიდებელი საქართველოს პირობებში, საფარი <<https://shorturl.at/ikoVW>> [17.12.2023] (მაგალითისათვის, საქართველოს რესპუბლიკის განათლების მინისტრის 1991 წლის 30 აპრილის ბრძანების თანახმა: „უფროსკლასელთა საყოფაცხოვრებო პროფესიული დონის ამაღლებისა და საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს კანონის „ქალთათვის საქორწინო ასაკის 16 წლის დადგენის“ პროპაგანდის მიზნით ვებრძანებ: ჩატარდეს პროფესიულ-შემეცნებითი, გასართობი კონკურსი ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების X-XI კლასის გოგონებისთვის „საუკეთესო ახალგაზრდა დიასახლისის“ სახელის მოსაპოვებლად. უფროსკლასელ გოგონათა პროფესიულ-შემეცნებითი, გასართობი კონკურსი „საუკეთესო ახალგაზრდა დიასახლისის“ სახელის მოსაპოვებლად ჩატარდა დევიზით „ოჯახი ერის ბურჯია“. სატელევიზიო გადაცემას ეწოდებოდა „ქალიშვილი მზითვით“. კონკურსის მიზანს კი წარმოადგენდა უფროსკლასელ გოგონათა საყოფაცხოვრებო პროფესიული დონის ამაღლება, მათი ყოველმხრივ მზადყოფნა ოჯახის შექმნისთვის და საქართველოს უზენაესი საბჭოს კანონის – ქალებისთვის საქორწინო ასაკის 16 წლის დადგენის პროპაგანდა“) ⁷ იქვე.

კანონმდებლობაში არსებობდა სხვადასხვა გამონაკლისი და არათანმიმდევრულობა, რაც მას პრობლემურსა და ნაკლებშედეგიანს ხდიდა⁸. მაგალითად, სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით, პიროვნება 18 წლამდე მიიჩნეოდა ქმედუნაროდ, ანუ ბავშვად, თუმცა იყო ორი გამონაკლისი, როდესაც ბავშვი ხდებოდა ქმედუნარიანი და ხდებოდა არასრულწლოვანის ემანსიპაცია: თუ ის დაქორწინდებოდა 16 წლის ასაკში, ანდა გაუძღვებოდა კონკრეტულ სანარმოს⁹.

III. სტამბოლის კონვენციის მიდგომები ადრეულ ასაკში ქორწინების წინააღმდეგ

სტამბოლის კონვენცია განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებს ქალებსა და გოგონებზე, ვინაიდან ისინი გენდერის საფუძველზე განიცდიან ძალადობას, როგორცაა, ადევნება, სქესობრივი შევიწროება, სქესობრივი ძალადობა, ოჯახში ძალადობა, იძულებითი ქორწინება, ქალის სასქესო ორგანოების დასახიჩრება, იძულებითი სტერილიზაცია და იძულებითი აბორტი. კონვენცია მოიცავს ღონისძიებათა ერთობლიობას, რომლებიც მიმართულია გენდერის საფუძველზე გოგონებისადმი ძალადობის თავიდან აცილებაზე, ამგვარი ძალადობისგან მათ დაცვასა და დამნაშავეთა დევნაზე. ქალებსა და გოგონებზე ყურადღების გამახვილება გამომწვეულია იმ გარემოებით, რომ ძირითადად სწორედ მათ მიმართ ხორციელდება კონვენციით გათვალისწინებული ძალადობა, რაც, მამაკაცსა და ქალს შორის ისტორიულად არსებულ არათანაბარ ძალთა ფარდობის გამოვლინებაა¹⁰. კონვენციის მიზნებისთვის, „ქალები“ მოიცავს 18 წლამდე ასაკის გოგონებსაც, კონტექსტის შესა-

⁸ საქართველო: ადრეული ქორწინება, UNFPA, 17 ოქტომბერი 2014, <<https://shorturl.at/gL068>> [17.12.2023]

⁹ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-12, მე-14 და 65-ე მუხლები, 1108-ე მუხლის 16/12/2015 წლამდე მოქმედი რედაქცია.

¹⁰ ბავშვთა უფლებები, ევროპის საბჭო, <<https://rm.coe.int/09000016808c59ae>> [17.12.2023]

ბამისად, ქალების უფლებების დაცვის ნაწილში მოიაზრება გოგონათა უფლებებიც.¹¹

სტამბოლის კონვენციის მიზნებია: დაიცვას ქალები ძალადობის ყველა ფორმისაგან და აღკვეთოს, სისხლისსამართლებრივად დევნოს და აღმოფხვრას ძალადობა ქალების მიმართ და ოჯახში ძალადობა; ხელი შეუწყოს ქალთა მიმართ დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრას და ქალებსა და მამაკაცებს შორის რეალური თანასწორუფლებიანობის ჩამოყალიბებას, მათ შორის, ქალებისთვის მეტი შესაძლებლობების მიცემის გზით; შეიმუშაოს კომპლექსური ჩარჩოები, პოლიტიკური კურსი და ზომები ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა დასაცავად და დასახმარებლად; ხელი შეუწყოს საერთაშორისო თანამშრომლობას ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის აღმოფხვრის მიზნით; მხარი დაუჭიროს და დაეხმაროს ორგანიზაციებს და სამართალდამცავ ორგანოებს ეფექტურ თანამშრომლობაში, რათა შემუშავებულ იქნეს კომპლექსური მიდგომა ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის აღმოსაფხვრელად¹².

„ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის პრევენციისა და აღკვეთის შესახებ“ ევროპის საბჭოს კონვენციის 37-ე მუხლით გათვალისწინებულია იძულებით ქორწინებასთან დაკავშირებული რეგულაცია, კერძოდ, მითითებული მუხლის პირველი პუნქტით, მხარეები იღებენ ყველა საჭირო საკანონმდებლო ან სხვა ზომას იმის უზრუნველსაყოფად, რომ სისხლის სამართლის დანაშაულად ჩაითვალოს წინასწარგანზრახული ქცევა, რომელიც ზრდასრულ ადამიანს ან ბავშვს აიძულებს ქორწინებაში შესვლას; მე-2 პუნქტით კი, მხარეები იღებენ ყველა საჭირო საკანონმდებლო ან სხვა ზომას იმის უზრუნველსაყოფად, რომ სისხლის სამართლის დანაშაულად ჩაითვალოს წინასწარგანზრახული ქცევა, რომელიც გუ-

¹¹ „ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის პრევენციისა და აღკვეთის შესახებ“ ევროპის საბჭოს კონვენცია მე-3 მუხლის „ვ“ ქვეპუნქტი.

¹² იქვე, მე-3 მუხლის „ე“ ქვეპუნქტი.

ლისსმობს ზრდასრული ადამიანის ან ბავშვის შეტყუებას იმ მხარის ან სახელმწიფოს ტერიტორიაზე სადაც ის არ ცხოვრობს, ამ ზრდასრული ადამიანის ან ბავშვის ქორწინებაში შესვლის იძულების მიზნით. შესაბამისად, აღნიშნული მუხლი მიზნად ისახავს იძულებითი ქორწინების კრიმინალიზაციას, მათ შორის, ისეთი საბაბის გამოყენებითაც, როგორიცაა ბავშვის საზღვარგარეთ გამგზავრება ოჯახის წევრთა მოსანახულებლად, როდესაც ვიზიტის რეალურ მიზანი სწორედ იძულებითი ქორწინებაა. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ კონვენცია არ ითვალისწინებს ადრეულ ქორწინებას და არ ეხება სა-ქორწინო ასაკის საკითხს¹³.

IV. ადრეულ ასაკში ქორწინების რეგულირებასთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ცვლილებები კონვენციის რატიფიცირების შემდეგ

სტამბოლის კონვენციას საქართველომ ხელი მოაწერა 2014 წლის 19 ივნისს და რატიფიკაცია მოახდინა 2017 წლის აპრილში, რასაც, სტამბოლის კონვენციის მოთხოვნათა გათვალისწინებით, მოჰყვა მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო და ინსტიტუციური ცვლილებები. აღსანიშნავია 2017-2019 წლებში მიღებული საკანონმდებლო ცვლილებები, რომელთა მიხედვითაც, „ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მოქმედების სფეროში მოექცა გენდერული ნიშნით ქალთა მიმართ ძალადობაზე რეაგირების და მსხვერპლთა დაცვის/დახმარების საკითხებიც, შეიცვალა საქართველოს კანონის სათაურიც და ჩამოყალიბდა როგორც „ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ“ საქართველოს კანონი. შესაბამისად, კანონის მოქმედების სფერომ მოიცვა არა მ-

¹³ ბავშვთა უფლებები, ევროპის საბჭო, <<https://rm.coe.int/09000016808c59ae>> [17.12.2023]

რტო ოჯახის ფარგლები, არამედ, ზოგადად, გენდერული ნიშნით ქალის მიმართ გამოვლენილი ძალადობაც ოჯახის ფარგლებს გარეთ – იქნება ეს საზოგადოებრივ თუ პირად ცხოვრებაში.

საკანონმდებლო ცვლილებებით, დაცვის, დახმარებისა და მხარდაჭერის ღონისძიებები მიემართა გენდერული ნიშნით ქალთა მიმართ ძალადობის მსხვერპლსაც. მითითებულ წლებში გადაიხედა და სტამბოლის კონვენციის მოთხოვნათა შესაბამისად მოწესრიგდა მთელი რიგი საკითხები როგორც ზემოაღნიშნულ კანონში, ასევე სხვა სამართლებრივ აქტებში, რამაც მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი ქალთა მიმართ და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლისა და მსხვერპლთა დაცვის სფეროში მოქმედი საქართველოს კანონმდებლობის დაახლოებას სტამბოლის კონვენციასთან.¹⁴

ქართული კანონმდებლობის სტამბოლის კონვენციასთან შესაბამისობის უზრუნველყოფის პროცესში¹⁵, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში 2014 წლის 17 ოქტომბრიდან ახალი ნორმა, 150¹-ე მუხლი გაჩნდა¹⁶, რომლის მიხედვითაც, კრიმინალიზებულია ქორწინების იძულება. მიღებიდან დღემდე კოდექსის ამ მუხლში ორი ცვლილება შევიდა. ამჟამად, როგორც რეგისტრირებული, ისე არარეგისტრირებული ქორწინების იძულება ისჯება საზოგადოებრივ სათვის სასარგებლო შრომით ორასიდან ოთხას საათამდე ვადით ან/და თავისუფლების აღკვეთით ორ წლამდე ვადით.

ქორწინების იძულება წინასწარი შეცნობით არასრულწლოვნის მიმართ ან/და არაერთგზის სსკ-ის 150¹-ე მუხლის დამამძიმებელ

¹⁴ განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე „ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“, <<https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/295474>> [17.12.2023]

¹⁵ განმარტებითი ბარათი „საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტზე, <<https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/11077>> [17.12.2023]

¹⁶ საქართველოს კანონი „საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს 2014 წლის 17 ოქტომბრის კანონი.

გარემოებად მიიჩნევა და ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ორიდან ოთხ წლამდე. სსკ-ის მიხედვით, „ქორწინების იძულება მოიცავს როგორც ფიზიკურ, ისე ფსიქოლოგიურ იძულებას. იძულებითი ქორწინება დამთავრებულად ითვლება იძულების განხორციელების მომენტიდან და არ აქვს მნიშვნელობა, მოახერხა თუ არა დამნაშავემ მიზნის მიღწევა და რეგისტრირებული ან არარეგისტრირებული ქორწინების ფაქტი დადგა თუ არა“¹⁷. მაკვალიფიცირებელ გარემოებაა ქორწინების იძულება წინასწარი შეცნობით არასრულწლოვანი პირის მიმართ¹⁸.

აღნიშნულის გარდა, მიღებულ იქნა მნიშვნელოვანი საკანონმდებლო აქტები დისკრიმინაციის აღმოფხვრისა და გენდერული თანასწორობის მიღწევის გარანტიების შესაქმნელად, მათ შორის, შეიცვალა „გენდერული თანასწორობის შესახებ“ და „დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ საქართველოს კანონების სხვადასხვა დებულება, ცვლილებების მიზანი ქალთა მიმართ და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის ეფექტიანობის გაზრდა იყო. განხორციელებული ცვლილებების შედეგად, ზემოხსენებული კანონმდებლობა დღეის მდგომარეობით განსაზღვრავს ქალთა მიმართ და ოჯახში ძალადობის სხვადასხვა ფორმას და ითვალისწინებს ძალადობაზე რეაგირების მნიშვნელოვან მექანიზმებს.

საქართველოს სახალხო დამცველის მიერ წარდგენილი საკანონმდებლო წინადადების საფუძველზე,¹⁹ 2015 წლის მინურულს საქართველოს პარლამენტმა მესამე მოსმენით განიხილა და მიიღო კანონპროექტი, რომლითაც 17-დან 18 წლამდე პირთა ქორწინების რეგისტრაციის წესი შეიცვალა და ქორწინებაზე ნებართვის გაცემა გადავიდა სასამართლოს კომპეტენციაში. ასევე, დაზუსტდა ქორწინების რეგისტრაციის პატივსაღები გარემოება და დებულების

¹⁷ იძულებითი ქორწინება: კანონმდებლობა და პრაქტიკა, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, თბილისი, 2020, 12.

¹⁸ სისხლის სამართლის კოდექსი 150¹-ე მუხლის მე-2 ნაწილი.

¹⁹ სახალხო დამცველის პირველი სპეციალური ანგარიში, ადრეულ ასაკში ქორწინება: გამოწვევები და გადაჭრის გზები, 2016, 2.

მოქმედების ვადა განისაზღვრა ერთი წლით. ვადის გასვლის შემდეგ, დღეს არსებული კანონმდებლობა 18 წლამდე პირთა ქორწინების რეგისტრაციას არ იცნობს.

დარგობრივი სამინისტროების, გეგმის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი სახელმწიფო უწყებებისა და სამოქალაქო საზოგადოების მონაწილეობით ფართო კონსულტაციების პროცესის შედეგად მიღებულ იქნა ქალთა მიმართ ძალადობის და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლისა და მსხვერპლთა (დაზარალებულთა) დასაცავად გასატარებელ ღონისძიებათა 2016-2017 წლების სამოქმედო გეგმა, აღნიშნული გეგმა სცდება ოჯახში ძალადობის საკითხებს და აგრეთვე ფარავს ქალთა მიმართ ძალადობის ისეთ სხვა ფორმებს, როგორიცაა, სექსუალური ძალადობა და ადრეული ქორწინება. პირველად, სამოქმედო გეგმამ გაითვალისწინა ოჯახში ძალადობის გენდერული ხასიათი და ქალთა და გოგონათა მიმართ ძალადობის ფენომენი გლობალურ ქრილში განიხილა, აღნიშნულით სამოქმედო გეგმა მისდევს სტამბოლის კონვენციის ლოგიკას.²⁰

სამოქმედო გეგმაში გათვალისწინებულია ისეთი კონკრეტული აქტივობები, რომლებიც მიმართულია პრევენციასა და საკითხის აქტუალიზაციაზე, მაგალითად, ოჯახში ძალადობის აღკვეთის ღონისძიებათა განმახორციელებელი უწყებათაშორისო საბჭოს წევრებისათვის თემატური შეხვედრა ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის საკითხებზე, სტამბოლის კონვენციასა და ადრეული ქორწინების საკითხებთან დაკავშირებით, ადრეული ქორწინების პრევენციის ხელშემწყობი რეკომენდაციების შემუშავება და გავრცელება და სხვ.

სახელმწიფო უწყებების კოორდინირებული მუშაობის გაუმჯობესების მიზნით მიღებულ იქნა მთავრობის დადგენილება,

²⁰ იხ., ქალთა მიმართ ძალადობის და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლისა და მსხვერპლთა (დაზარალებულთა) დასაცავად გასატარებელ ღონისძიებათა 2016-2017 წლების სამოქმედო გეგმა.

რომლითაც განსაზღვრულია შესაბამის უწყებებს შორის კოორდინაციისა და არასრულწლოვნის მიმართ სავარაუდოდ ჩადენილი ძალადობის, მათ შორის, ბავშვთან ქორწინების თაობაზე საფუძვლიანი ეჭვის არსებობისას, შინაგან საქმეთა სამინისტროსა და სსიპ სახელმწიფო ზრუნვისა და ტრეფიკინგის მსხვერპლთა, დაზარალებულთა დახმარების სააგენტოში შეტყობინების განხორციელების პროცედურა და წესი. დოკუმენტში დეტალურადაა ჩამოთვლილი ის სახელმწიფო უწყებები, რომლებიც ვალდებული არიან, ბავშვზე ძალადობის ეჭვის გაჩენის შემთხვევაში, ადგილზე გადაამოწმონ ბავშვზე ძალადობასთან დაკავშირებული გადაუდებელი შემთხვევა, მოახდინონ ბავშვზე ძალადობის საფუძვლიანი ეჭვის იდენტიფიკაცია და აწარმოონ შემთხვევის მართვა.²¹

V. ადრეულ ასაკში ქორწინების წინააღმდეგ ბრძოლის პრიორიტეტულობა: სახელმწიფო უნებავებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების საქმიანობის პოლიტიკის ცვლილება

2017 წელს საქართველოს მთავრობის დადგენილებით შეიქმნა გენდერული თანასწორობის, ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის საკითხებზე მომუშავე უწყებათაშორისი კომისია, რომლის შემადგენლობაშიც შედიან სახელმწიფო უწყებების წარმომადგენლები, ასევე სათათბირო ხმის უფლებით მონაწილეობას იღებენ საქართველოს სახალხო დამცველის, სსიპ იურიდიული დახმარების სამსახურის, საქართველოს პარლამენტის გენდერული თანასწორობის საბჭოს, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს წარმომადგენლები და აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე. კომისიის ამოცანაა გენდერული თანასწორობის,

²¹ იხ., საქართველოს მთავრობის 2016 წლის 12 სექტემბრის №437 დადგენილებით დამტკიცებული „ბავშვთა დაცვის მიმართვიანობის (რეფერირების) პროცედურების“ მე-6 მუხლი.

ქალთა მიმართ და ოჯახში ძალადობის საკითხებზე შესაბამისი უწყებებს შორის კოორდინირებული მუშაობის ხელშეწყობა, შესაბამისი სამოქმედო გეგმების შემუშავება, საქართველოს მთავრობის მიერ გენდერული თანასწორობის, ქალთა უფლებების, ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის სფეროში ნაკისრი საერთაშორისო ვალდებულებების განხორციელების ხელშეწყობა და ა.შ.²²

2018 წელს, შინაგან საქმეთა სამინისტროში მიმდინარე საგამოძიებო რეფორმის წარმატებით განხორციელებისა და გამოძიების ხარისხის ამაღლების მიზნით, შეიქმნა ადამიანის უფლებათა დაცვის დეპარტამენტი, რომელიც 2019 წელს გაფართოვდა და გარდაიქმნა ადამიანის უფლებათა დაცვისა და გამოძიების ხარისხის მონიტორინგის დეპარტამენტად.²³ დეპარტამენტი ახდენს ოჯახური დანაშაულის, ქალთა მიმართ ძალადობის, დისკრიმინაციის ნიშნით შეუწყნარებლობის მოტივით ჩადენილი დანაშაულის, ტრეფიკინგის, არასრულწლოვანთა მიერ/მიმართ ჩადენილი დანაშაულის ფაქტებზე დროული რეაგირებისა და მიმდინარე გამოძიების ეფექტიანობის უზრუნველყოფას საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში, გამოძიების მიმდინარეობის პროცესში დაშვებული ხარვეზების იდენტიფიცირებას, ასევე არსებული კრიმინოგენური მდგომარეობის ან/და სისხლის სამართლის პოლიტიკის პრიორიტეტების გათვალისწინებით, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის სხვა მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულის ფაქტებზე დროული რეაგირებისა და მიმდინარე გამოძიების ეფექტიანობის უზრუნველყოფას.²⁴ ადამიანის უფლებათა დაცვისა და გამოძიების ხარისხის მონიტორი-

²² საქართველოს მთავრობის 2017 წლის 12 ივნისის №286 დადგენილება „გენდერული თანასწორობის, ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის საკითხებზე მომუშავე უწყებათაშორისი კომისიის შექმნისა და დებულების დამტკიცების შესახებ“.

²³ საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2019 წლის 4 თებერვლის №11 ბრძანება „საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ადამიანის უფლებათა დაცვისა და გამოძიების ხარისხის მონიტორინგის დეპარტამენტის დებულების დამტკიცების შესახებ“.

²⁴ იქვე.

ნგის დეპარტამენტი სრულად უწევს მონიტორინგს საქართველოს მასშტაბით ბავშვთან ქორწინების მოტივით ჩადენილი დანაშაულის ყველა საქმეს. მონიტორინგის პროცესში ხდება შემთხვევების გაანალიზება, გამონკვევებსა და ტენდენციებზე დაკვირვება.²⁵

მნიშვნელოვანია სახალხო დამცველის, როგორც საკონსტიტუციო ინსტიტუტის, აპარატის ჩართულობა, ვინაიდან იგი ზედამხედველობს საქართველოს ტერიტორიისა და მისი იურისდიქციის ფარგლებში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვას, გამოავლენს ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დარღვევის ფაქტებს და ხელს უწყობს დარღვეული უფლებებისა და თავისუფლებების აღდგენას.²⁶ საქართველოს სახალხო დამცველის ერთ-ერთ მნიშვნელოვანი ფუნქცია ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა სფეროში საგანმანათლებლო საქმიანობაა: იგი ორგანიზებას უწევს ადამიანის უფლებათა შესახებ ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებებსა და კამპანიებს, რომლებიც სხვადასხვა მიზნობრივ ჯგუფს აერთიანებს.²⁷ სახალხო დამცველი, მანდატის ფარგლებში, გამოსცემს ანგარიშებსა და სპეციალურ ანგარიშებს, რომლებსაც ასევე თან ერთვის კონკრეტული რეკომენდაციები უწყებებისთვის.²⁸ სახალხო დამცველმა 2016 წელს ადრეულ ასაკში ქორწინებასთან დაკავშირებით გამოსცა პირველი სპეციალური ანგარიში, რომლითაც წარმოდგენილი იყო საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის გენდერული თანასწორობის დეპარტამენტის მიერ ადრეულ ასაკში ქორწინების ინდივიდუალური შემთხვევების შესწავლის, შესაბამისი უწყებების საქმიანობის მონიტორინგისა და საინფორმაციო შეხვედრების ანალიზის შედეგად მიღებული

²⁵ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ ბავშვობის ასაკში ქორწინების წინააღმდეგ საინფორმაციო კამპანია – „ნუ წაართმევ ბავშვობას“ – დაიწყო -<<https://shorturl.at/biQ15>> [11.01.2024]

²⁶ იხ., „სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-3 მუხლი.

²⁷ მანდატი, <<https://www.ombudsman.ge/geo/mandati>> [17.12.2023]

²⁸ იხ., „სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-16² მუხლი.

ინფორმაცია.²⁹ უნდა აღინიშნოს ის ფაქტიც, რომ წარმოდგენილი ანგარიშით სახალხო დამცველის აპარატი კიდევ ერთხელ ადასტურებდა საკითხის სენსიტიურობას და ადრეულ ასაკში ქორწინების პრევენციას საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის საქმიანობის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად ასახელებდა³⁰.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია არასამთავრობო სექტორის აქტიური ჩართულობა ნაადრევ ქორწინებასთან წინააღმდეგ ბრძოლაში. გენდერული თანასწორობის, ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის საკითხებზე მომუშავე უწყებათაშორისი კომისიის და გაეროს მოსახლეობის ფონდის (UNFPA) საქართველოს ოფისის თაოსნობით, ქვეყანაში მოღვაწეობს ადრეული/ბავშვობის ასაკში ქორწინების საკითხზე მომუშავე სპეციალური სამუშაო ჯგუფი, რომლის მისიაა ქვეყანაში არსებული საზიანო პრაქტიკების თავიდან აცილებისა და აღმოფხვრის მიზნით ღონისძიებების სტრატეგიული დაგეგმვა და სხვადასხვა დაინტერესებული მხარის კოორდინირებული მუშაობის ხელშეწყობა. ჯგუფის შემადგენლობაში შედიან შესაბამისი სამთავრობო სტრუქტურების წარმომადგენლები, გაეროს გენდერის თემატური ჯგუფის წევრები (საერთაშორისო და დონორი ორგანიზაციები), სახალხო დამცველის აპარატის და ადრეული/ბავშვობის ასაკში ქორწინების თემაზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები.³¹

საქართველოში აქტიურად მოქმედი არაერთი არასამთავრობო ორგანიზაციის პრიორიტეტულ მიმართულებად დასახელდა ნაადრევ ქორწინებასთან დაკავშირებული საკითხების კვლევა და ამ მიმართულებით ცნობიერების ამაღლება. მაგალითად, „საფარი“ სთავაზობს იურიდიულ და ფსიქოლოგიურ მომსახურებას ძალადობის

²⁹ იხ., ადრეულ ასაკში ქორწინება: გამოწვევები და გადაჭრის გზები, <<https://shorturl.at/CLO05>> [11.01.2024]

³⁰ იხ., იქვე.

³¹ ადრეული ქორწინების პრაქტიკის მიმართ მრავალსექტორული რეაგირების საკითხზე გაფართოებული სამუშაო შეხვედრა გაიმართა, <<https://t.ly/0NohG>> [17.12.2023]

მსხვერპლ ბავშვებს³² და მართავს კონფერენციებს³³, „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია“ გარკვეული ინტენსივობით სწავლობს და აფასებს ადრეულ ასაკში ქორწინების თანამდევ დანაშაულების ფაქტებზე დაწყებული სისხლის სამართლის საქმეების შედეგებს და გამოძიების ეფექტიანობას. კვლევებს თან ერთვის რეკომენდაციები შესაბამისი უწყებებისთვის³⁴.

VI. ცნობიერების ამაღლებაზე მიმართული ღონისძიებები

ადრეულ ასაკში ქორწინების წინააღმდეგ ბრძოლის მიმართულებით განსაკუთრებული როლი აკისრია სამართალდამცავი უწყებების მიდგომებს და აქტივობებს, არა მხოლოდ ფაქტზე რეაგირების ჩრილში, არამედ პრევენციული და სამოქალაქო ცნობიერების ამაღლების კუთხით. სტამბოლის კონვენციის რატიფიცირების შემდეგ სამართალდამცავი უწყებების პოლიტიკის ცვლილებებთან ერთად განხორციელდა გარკვეული აქტივობები, რომლებიც ორიენტირებულია სამოქალაქო ცნობიერების ამაღლებაზე. კერძოდ, შინაგან საქმეთა სამინისტრო ბავშვთა ნაადრევი ქორწინების ხელშემწყობი დანაშაულების აღმოფხვრისა და ამ საკითხზე საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების, ასევე აღნიშნული დანაშაულის შესახებ პოლიციისათვის დროული შეტყობინების მიზნით 2019 წლიდან მართავს საინფორმაციო კამპანიას, სახელწოდებით – „ნუ წაართმევ ბავშვობას“³⁵. კამპანიის ფარგლებში იგეგმება სხვადასხვა ღონისძიება, მათ შორის, შეხვედრები რეგიონის მოსახლეობა-

³² ადრეული ქორწინება, <<https://t.ly/gjAkb>> [17.12.2023]

³³ საფარის მხარდაჭერით ადრეული ქორწინების პრევენციისთვის კონფერენცია გაიმართა, <<https://sapari.ge/davasrulot-bavshvta-qorwineba/>> [17.12.2023]

³⁴ იძულებითი ქორწინება: კანონმდებლობა და პრაქტიკა, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, თბილისი, 2020.

³⁵ ნუ წაართმევ ბავშვობას – შინაგან საქმეთა სამინისტრო ნაადრევი ქორწინების წინააღმდეგ საინფორმაციო კამპანიას იწყებს, <https://t.ly/Mj_G9> [17.12.2023]

სთან, ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლებთან, სკოლის მოსწავლეებთან და მასწავლებლებთან, ასევე, სხვა დაინტერესებულ პირებთან. აღნიშნულ შეხვედრებში მონაწილეობას იღებენ ადამიანის უფლებათა დაცვისა და გამოძიების ხარისხის მონიტორინგის დეპარტამენტის თანამშრომლები და ადგილობრივი პოლიციის წარმომადგენლები. მზადდება საინფორმაციო ბუკლეტები, რომლებსაც კამპანიის მიმდინარეობისას საპატრულო პოლიციის თანამშრომლები და მართლწესრიგის ოფიცრები თბილისსა და რეგიონებში მოსახლეობას გადასცემენ და აცნობენ კამპანიის მიზნებს, მზადდება სხვადასხვა საინფორმაციო ვიდეორგოლი, რომელიც ხელმისაწვდომია საქართველოში მცხოვრები ეთნიკური უმცირესობებისათვის, ტარდება საინფორმაციო შეხვედრები ჟურნალისტებთან, სკოლის დირექტორებთან და ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლებთან, ეწყობა ფოტო და ნახატების კონკურსი არასრულწონეებისთვის, რომელთა გამარჯვებულებიც სხვადასხვა ჯილდოს იღებენ.³⁶ აღნიშნული კამპანიები მრავალრიცხოვან აუდიტორიას მოიცავს, მაგალითად, 2023 წელს ჩატარებული საინფორმაციო კამპანიის ფარგლებში შინაგან საქმეთა სამინისტროს ადამიანის უფლებათა დაცვისა და გამოძიების ხარისხის მონიტორინგის დეპარტამენტის თანამშრომლებმა, ადგილობრივი საპოლიციო დანაყოფების წარმომადგენლებთან ერთად, საქართველოს ექვს რეგიონში (კახეთში, შიდა ქართლში, სამცხე-ჯავახეთში, აჭარაში, მცხეთა-მთიანეთში, თბილისსა და ქვემო ქართლში) თემატური შეხვედრები გამართეს 300-მდე სკოლის დირექტორთან, 500-მდე მოსწავლესთან, ადგილობრივი თვითმმართველობის 200-მდე წარმომადგენელთან და მოსახლეობასთან³⁷.

მნიშვნელოვანია არასამთავრობო სექტორის აქტიური ჩართულობა ნაადრევ ქორწინებასთან წინააღმდეგ ბრძოლის მექანიზმების

³⁶ შინაგან საქმეთა სამინისტროს კამპანიის – „ნუ წაართმევ ბავშვობას“ დასკვნითი ღონისძიება გაიმართა, <<https://police.ge/ge/shinagan-saqmeta-saministros-kampaniis-/15874>> [17.12.2023]

³⁷ იქვე.

შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებაში. გენდერული თანასწორობის, ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის საკითხებზე მომუშავე უწყებათაშორისი კომისიის და გაეროს მოსახლეობის ფონდის (UNFPA) საქართველოს ოფისის თაოსნობით მომუშავე სპეციალური სამუშაო ჯგუფის საქმიანობის ფარგლებში იმართება სამუშაო შეხვედრები, სადაც მიმდინარეობს დისკუსიები ადრეული/ბავშვობის ასაკში ქორწინებაზე მრავალსექტორული კოორდინირებული რეაგირების გაუმჯობესების კონკრეტულ ნაბიჯებთან დაკავშირებით.³⁸ აღნიშნული ჯგუფის მანდატის ფარგლებში გამართული შეხვედრები მიზნად ისახავს სახელმწიფო უწყებებისა და სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლების დიალოგის მხარდაჭერას მიმდინარე ძალისხმევასა და აღმოსაფხვრელ ხარვეზებზე, რათა ერთობლივი კოორდინაციით გაძლიერდეს ბავშვის ქორწინების აღმოფხვრისკენ გადადგმული ნაბიჯები.³⁹

VII. გამომწვევები, ნაადრევ ქორწინების წინააღმდეგ ბრძოლის გზაზე

სისხლის სამართლის კოდექსში ქორწინების იძულების თაობაზე სპეციალური ნორმის შემოტანით და კრიმინალიზებით შესრულდა სტამბოლის კონვენციის მოთხოვნა. თუმცა პრობლემად რჩება ამ საკითხთან დაკავშირებით პრევენციული საქმიანობა, ცნობიერების ამაღლების მიმართულებით საზოგადოებაში ეფექტიანი სამუშაოების ჩატარება და უკვე მომხდარ ფაქტებზე შედეგიანი რეაგირება⁴⁰. მოსახლეობას, მათ შორის, ბავშვებს, არ გააჩნიათ

³⁸ ადრეული ქორწინების პრაქტიკის მიმართ მრავალსექტორული რეაგირების საკითხზე გაფართოებული სამუშაო შეხვედრა გაიმართა, <<https://t.ly/0NohG>> [17.12.2023]

³⁹ UNFPA-მ ბავშვთა ქორწინების საზიანო პრაქტიკის აღმოფხვრის მიზნით ეროვნული ვალდებულებების შესრულების დაჩქარების თემაზე მაღალი დონის შეხვედრა გამართა, <<https://shorturl.at/pEJOV>> [17.12.2023]

⁴⁰ იძულებითი ქორწინება: კანონმდებლობა და პრაქტიკა, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, თბილისი, 2020.

სათანადო ინფორმაცია იძულებითი ქორწინების კანონსაწინააღმდეგო ხასიათის შესახებ. დღემდე მოქმედებს პრინციპი – „ოჯახის საქმე“, რომელში ჩარევასაც სხვადასხვა დაინტერესებული პირი და ზოგადად, სოციალური თავს არიდებს⁴¹.

განეული ძალისხმევების მიუხედავად, ბავშვის ქორწინების საზიანო პრაქტიკის გავრცელების მაჩვენებელი საქართველოში 13,9 პროცენტს შეადგენს.⁴² საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ინფორმაციით, 2020 წელს არასრულწლოვანთან სავარაუდო ქორწინების მოტივით ჩადენილ დაახლოებით 134 სისხლის სამართლის საქმეზე დაიწყო გამოძიება, 2021 წელს – დაახლოებით 212 სისხლის სამართლის საქმეზე, ხოლო 2022 წლის 6 თვეში (1-ლი იანვრიდან 30 ივნისის ჩათვლით) – დაახლოებით 61 სისხლის სამართლის საქმეზე. ასევე, სამინისტროს განმარტებით, ადამიანის უფლებათა დაცვისა და გამოძიების ხარისხის მონიტორინგის დეპარტამენტი, ბავშვთა ქორწინების საკითხებზე არ აწარმოებს ოფიციალურ სეგრეგირებულ სტატისტიკას, თუმცა სხვადასხვა პერიოდში, მათ შორის, 2020 წლის ჩათვლით, შსს ამუშავებდა და აქვეყნებდა მონაცემებს სისხლის სამართლის კოდექსის 140-ე, 143-ე და 150-ე პრიმა მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულების შესახებ, რომლებიც არასრულწლოვანთან ქორწინების მოტივით იყო ჩადენილი.⁴³

არსებული მდგომარეობით გამოწვევაა სტატისტიკის დამუშავება და გასაჯაროება. სტატისტიკის უკეთ დამუშავება და საჯაროობა საშუალებას მისცემს სხვა სახელმწიფო თუ არასახელმწიფო

⁴¹ ადრეული, ბავშვობის ასაკში, ქორწინების საზიანო პრაქტიკა საქართველოში: არსებული გამოწვევები და გადაჭრის გზები, სპეციალური ანგარიში, თბილისი, 2022, გვ. 43.

⁴² UNFPA-მ ბავშვთა ქორწინების საზიანო პრაქტიკის აღმოფხვრის მიზნით ეროვნული ვალდებულებების შესრულების დაჩქარების თემაზე მაღალი დონის შეხვედრა გამართა, < <https://shorturl.at/guDK8> > [17.12.2023]

⁴³ ადრეული, ბავშვობის ასაკში, ქორწინების საზიანო პრაქტიკა საქართველოში: არსებული გამოწვევები და გადაჭრის გზები, სპეციალური ანგარიში, თბილისი, 2022, 16.

ორგანიზაციებს, უკეთ დაგეგმონ ამ მიმართულებით კონკრეტული აქტივობები. სახელმწიფო უწყებების მიერ სტატისტიკის წარმოება მნიშვნელოვანია პრობლემებისა და გამოწვევების იდენტიფიცირების გაუმჯობესების მიზნით, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც საქმე ეხება არასრულწლოვანთა უფლებების ისეთ დარღვევას, როგორიცაა, ადრეულ ასაკში ქორწინება და მისი თანამდევი დანაშაულები (თავისუფლების უკანონო აღკვეთა, ქორწინების იძულება, სქესობრივი დანაშაულები).

პრობლემური საკითხია საზოგადოებაში ფესვგადგმული ნიშნობის ტრადიცია. ტრადიციულად, ნიშნობა სამართლებრივი ურთიერთობების შინაარსის მატარებელი იყო და მისი დარღვევისათვის გარკვეული პასუხისმგებლობა დგებოდა.⁴⁴ ადრეულ ასაკში დაგეგმილი და ჩატარებული ნიშნობები, როგორც წესი, ქორწინებით სრულდებოდა. ნიშნობის ტრადიცია აქტუალურია ახლაც, თუმცა არასრულწლოვნის უფლებების დარღვევის კონტექსტში მისი შესწავლა სახელმწიფო უწყებების მხრიდან დიდ გამოწვევებს უკავშირდება, აღნიშნულზე მიუთითებს სახალხო დამცველის სპეციალური ანგარიშიც, კერძოდ, სახალხო დამცველის წარმოებაში არსებული საქმეების შესწავლა აჩვენებს, რომ არასრულწლოვანთა შესაძლო ნიშნობის შემთხვევაში, უწყებების მხრიდან უმეტესად ვერ ხერხდება სავარაუდო ქორწინების იძულების გამოკვეთა.⁴⁵ მნიშვნელოვანია, ნიშნობის ტრადიცია მოექცეს 150¹-ე მუხლის მოქმედების სფეროში, ვინაიდან, თავისი არსით, იგი ზემოქმედებს არასრულწლოვნის საუკეთესო ინტერესებზე და იწვევს არასრულწლოვნის სრულფასოვანი ცხოვრების ცვლილებას.

ბავშვთა ქორწინების აღმოფხვრის პროცესში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სკოლის, სოციალური სამსახურებისა და პოლი-

⁴⁴ მეტრეველი ვ., ქართული სამართლის ისტორია, თბილისი, 2009, 355.

⁴⁵ ადრეული, ბავშვობის ასაკში, ქორწინების საზიანო პრაქტიკა საქართველოში: არსებული გამოწვევები და გადაჭრის გზები, სპეციალური ანგარიში, თბილისი, 2022, 8.

ციის როლი. რეფერირების პროცედურების გამართულად მუშაობასთან დაკავშირებული ხარვეზები ვლინდება სახალხო დამცველის მიერ შესწავლილ საქმეებში. ასევე, იკვეთება უწყებებს შორის თანამშრომლობისა და სათანადო კომუნიკაციის დეფიციტი,⁴⁶ კვლავ პრობლემურია ეფექტიანი და გამართული კოორდინაცია საგანმანათლებლო დაწესებულებებს, სახელმწიფო ზრუნვის სააგენტოსა და შინაგან საქმეთა სამინისტროს შორის და რეფერირების პროცედურების გამართულად მუშაობა, პრობლემად რჩება ბავშვთა ქორწინების შემთხვევების გამოვლენა და მათი გადამისამართება (რეფერირება). გამოიკვეთა რეფერირებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტების მიერ კანონმდებლობით დაკისრებული ვალდებულებების შეუსრულებლობის ან არაჯეროვანი შესრულების შემთხვევები⁴⁷.

გამოწვევებს უკავშირდება სსიპ სახელმწიფო ზრუნვისა და ტრეფიკინგის მსხვერპლთა, დაზარალებულთა დახმარების სააგენტოს მანდატი და მიდგომები ადრეულ ასაკში ქორწინების წინააღმდეგ ბრძოლის მიმართულებით. სააგენტოს თანამშრომლები უარყოფითად აფასებენ იმას, რომ იძულებულნი არიან, შეწყვიტონ საქმის წარმოება, თუ არასრულწლოვანი უკვე 16 წელს მიღწეულია და სხვა დანაშაულის ნიშნები არ იკვეთება. მათი განმარტებით, ასეთი შემთხვევები საკანონმდებლო რეგულირების მიღმა რჩება.⁴⁸

აღნიშნული ჩამონათვალი არ არის ამომწურავი, ჯერ კიდევ ბევრი სამუშაოა გასანევი თითქმის ყველა მიმართულებით, როგორც ცნობიერების ამაღლების, ასევე სამოქალაქო საზოგადოების გააქტიურების და სახელმწიფო ინსტიტუტების კოორდინირებული მუშაობისთვის.

⁴⁶ იქვე, 22.

⁴⁷ იქვე, 8.

⁴⁸ იქვე, 38.

VIII. დასკვნა

სტამბოლის კონვენციის რატიფიცირებამ მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა ადრეულ ასაკში ქორწინების წინააღმდეგ ბრძოლაში, გაწეული ძალისხმევის მიუხედავად, ამგვარი ქორწინება დღესაც ერთ-ერთ გამოწვევაა. შესაბამისად, აღნიშნული ცვლილებები და ცნობიერების ამაღლების მიმართულებით განხორციელებული აქტივობები სრულად ვერ უზრუნველყოფს ნაადრევი ქორწინების და მისი თანამდევი დანაშაულების პრევენციას. სწორედ ამიტომ, მნიშვნელოვანია, თანმიმდევრული საკანონმდებლო ცვლილებები გატარდეს სოციალური კონტექსტის, არსებული რეალობისა და გამოწვევების ანალიზის საფუძველზე, რომელთა შესრულებაშიც კოორდინირებულად ჩაერთვებიან სახელმწიფო უწყებების და სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლები. განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს ასევე საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების კამპანიების ინტენსივობისა და გეოგრაფიული დაფარვის ზრდას.